

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Dialecticam, siue Scientiam de Veritate, in decem libros
distributam

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

Cap. I. Nonnulla præmittuntur ad definitionem termini.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95210](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95210)

sunt illarum propriæ: nam physica, metaphysica, & mathematica dignitatum suarum probationem à priori aliunde non mutantur, ad eamque seipsis sufficiunt, ut exploratum omnibus: reliquæ vero scientiæ inferiores, aut similiter institutæ sunt: aut certè à Physica, ac Mathematica probationem à priori suorum principiorum accipiunt: nulla ergo à logica: præsertim cum aliud sit, hanc extrinsecè dirigere ad alias scientias: aliud tales veritates continere, quæ sint causæ, & principia intrinseca eorum, quibus velut principiis etiam aliæ scientiæ vtuntur, ut cernere est v. g. in prudentia affectus nostros dirigente, & fide spem, & amorem accendentes, & quavis demum cognitione ad amorem instant: quin tamen propterea his euentis vna principia à priori per alia firmari contingat. Ad hæc, aliæ facultates non parant instrumenta, quibus Dialectica vsura sit, sed potius ea vtuntur, & posteriores sunt:

neque etiam alicuius earum obiectum collocatur accidentaria ratione sub obiecto Logicæ, quale illudcunque statuas: haud igitur finis gratia, haud etiam beneficio obiecti, aliæ facultates Logicæ strictim subalternantur.

At enim aliæ scientiæ improprie subalternantur Dialecticæ iuxta dicta citato tract. præcedenti: ab ea namque omnes iuuantur, eiusque regulis debent; quod inoffenso pede, & absque erroris lapsu procedant. Contrà etiam Dialectica subalternatur improprie aliis scientiis: quippe quæ ab eis mutuo iuuantur, potissimum vero à Metaphysica: hæc etenim aliqua eius principia à priori probat, siue, ut verius dicam, ei probationi rationes à priori subministrat: veluti cum duas contradictorias non posse esse simul veras, conuincitur à priori, per hoc quod impossibile est aliquid simul esse, & non esse; aut non posse esse simul falsas, quia quodlibet est, vel non est.

LIBER TERTIVS

DE VERITATE SIMPLICI, siue de Termino.

TRACTATUS I.

De essentia veritatis, siue termini.

CAPVT I.

Nonnulla præmittuntur ad definitionem termini.

INTEAQUAM ad varias termini definitiones deueniam, aliqua clara suppono, alia obscura, & dubiosa prius discutio: quod sic in definiendo termino liquide, & inoffense procedam. Præmitto ergo primo: omne quod in propositione subiicitur, & prædicatur, in recto, & ut quod, eius terminum dici oportere: veluti in hac propositione, *homo est animal*, particula *homo*, & particula *animal*, termini sunt proculdubio: id quod & omnes fatentur, & exemplo termini physici apertè suadet: siquidem vbi extremum continui physici, eius terminus sit, extremum continui intentionalis, & enunciatiui, quale est subiectum, & prædicatum in recto, & ut quod v. g. *homo*, & *animal* in prædicta enunciatione, eius terminus nullo potest iure negari. Præmitto secundò, aduersus multos Recentiores, copulam propositionis, qualis est in eâ, quam nuper posuimus, vocula, *est*, aut, quod per eam significatur, strictè terminum propositionis dici posse, & debere. Pro quo hæc mihi rationes se se

offerunt. Medium syllogisticum, cuiusmodi est homo in hoc syllogismo, omnis homo est animal: Petrus est homo: ergo Petrus est animal: medium, inquam, syllogisticum non minus est terminus syllogisticus, quàm maius, & minus extremum, quorum alterum de altero in conclusione inferitur, ac prædicatur; qua de causa syllogismus tribus terminis constare dicitur: simili ergo ratione medium enunciationis, siue vnio non minus eius terminus dici debet, quàm extrema, quæ per illam copulantur: quæ enim disparitatis ratio inter vtrumque medium excogitari potest?

Dicet forsitan aliquis, medium syllogisticum esse terminum propterea quod non semel in syllogismo subiiciatur, aut prædicetur: ac per consequens extremi rationem sortiatur: nihil autem simile in copula enunciativa, aut propositionis medio cerni. Contra, quoniam aliud est esse terminum syllogisticum, aliud esse terminum propositionis, qua syllogismus constat: sicut aliud est esse medium syllogisticum, & esse medium alicuius propositionis, qua syllogismus constituitur; cum particula, *est*, sit medium cuiusvis propositionis superioris syllogismi, non tamen sit medium syllogisticum proprie, sumptum, sed potius homo. Quod ergo medium, vnus & alterius propositionis extremum sit, efficiet ut illarum terminus sit, inde tamen quod terminus syllogisticus sit, nequitiam sequetur: quemadmodum ergo medium syllogisticum simul eius terminus est, non quia in vna aut alia eius propositione seorsim sumpta directum extremum terminusque est, sed quia totius syllogismi medium est, & veluti nexus, quo eius extrema copulantur; ita similiter, medium enunciativum titulo solius medij terminus ac pars enunciationis erit, quantumlibet illud nec subiici, nec prædicari vltro fateamur. Quanquam & hoc diffidendum nobis esse, & vnio-

nem

nem enunciatiuam prædicari, inferius constabit.

Rursum terminus moralis & finis creaturæ rationalis, non tantum est aliud extremum increatum, Deus videlicet, verum etiam vnio intuitiua ipsius cum Deo, cum hæc eius beatitudo sit: igitur in propositione similiter, non tam vnum & aliud extremum, sed etiam eorum vnio terminus appellari debet: sicut enim à termino physico ad dialecticum communiter arguitur, ita eodem iure à morali ad eundem arguere licebit. Declaratur, id in quod intellectus & voluntas elicitæ inclinant, eorum terminus ac finis dici solet: igitur id in quod partes aliquæ innatè inclinant earum terminus est: omnes autem partes in vnionem inclinant, ac pronæ feruntur, eo quod in illa earum perfectio maximè sita sit: partes igitur extremæ propositionis in copulam inclinant, & ita hæc erit terminus extremorum, atque aded ipsius propositionis. Occurres verò hinc illud. olem fieri, vnionem propositionis, esse terminum moralem non verò dialecticum. Vana tamen obiectio. & quæ omnibus negotium exhibet: Namque similiter dici posset, subiectum & prædicatum vt quod, atque in recto non esse terminos logicos, sed physicos, eo quod extrema quædam sint: proinde omnibus dicendum est, terminum omnem, eo ipso quod ad propositionem spectet, terminum non esse non posse.

Præterea punctum continuatiuum à Philosophis dici solet terminus communis, in quo extrema continui vniantur: nihil inter eos hac locutione communius: quia iam olim vsus est B. Damascenus c. 33. dialecticæ: *Cōtinua quidem, quorum particula ad aliquem communem terminum copulantur*: Neque non etiam Cassiodorus in dialectica; *Quantitas aut discretæ est, & habet partes ab alterutro discretas, nec communicantes secundum aliquem communem terminum, velut numerus, & sermo qui profertur: aut continua est, & habet partes, quæ secundum aliquem terminum ad inuicem connectuntur, velut linea, superficies, corpus, locus, motus, tempus*. Pari ergo ratione copula enunciatiua dici poterit, terminus communis, in quo extrema enunciationis continuantur. Quod autem communis sit, non obest quominus propriè terminus sit, cum vnus idemque terminus propriè talis, pluribus tamen communis sit, vt videtur in Deo, qui rerum omnium creaturæ communis terminus ac finis est.

Deinde, id per quod duo extrema discernuntur, & separantur, ea terminat, quo pacto territoria contigua pro limite ac termino sibi vendicant, id quod vnum ab alio distinguit. Atque ita dixit Melancthon lib. cap. 4. *Ancona inter Gallicas Italicasque gentes quasi terminus interest*. Et quo pacto iuxta Augustinum cap. 10. de categor. punctum medium grammæ siue lineæ dicitur eius terminus communis, quoniam illius partes inuicem distinguit: ac linea iuxta eundem eodem modo se habet respectu epiphaniæ, siue superficiæ, & hæc respectu corporis: necnon simile quidpiam cernitur in tempore, & loco. At copula negatiua hoc ipso extrema diuidit, eorum igitur terminus dici debet. Quin etiam copula affirmatiua aliquatenus diuidit extrema sua, nam illa interiaccens, facit ne vnum alteri immediatum & contiguum sit, ac proinde alterutrum ab alio semouet. Dices tamen superioribus rationibus hoc solum concludi, vnionem esse terminum extremorum, in quem inclinant, aut in quo vniantur, vel etiam quodammodo diuiduntur, non vero propositionis adæquatè & totaliter sumptæ, quæ nec in seipsam veluti finem propriè incli-

R. P. Lyncei Philosophia. Tom. I.

nat, neque sibi vnitur, à seue ipsa diuiditur. Contrà, quia vt aliquid sit terminus propositionis, sufficit vt aliquas eius partes terminet, non vero singulas, alioqui subiectum & prædicatum, termini propositionis dici non possent, cum neutrum sui ipsius terminus, extremumve sit; quando igitur vnio propositionis, extremorum eius communis terminus est, vt argumenta facta conuincunt, hoc satis erit, vt totius propositionis terminus censeatur.

Vltèrius in his propositionibus, homo est albus, homo existit albus, idem diuersis terminis explicatur: at tota diuersitas se tenet ex parte vnionis, cum subiectum & prædicatum vtrobique eadem sint, vnio ergo terminus est. Nihil maiori inter omnes viurpatius: minor autem & consequentia per se ac sponte sua notæ. Item cum dicitur, homo est animal, de homine non tam prædicatur animal, quam animal esse: igitur copula est etiam prædicatum, ac proinde terminus: nemo enim quem hæcenus viderim, prædicatum stricte eiusmodi, à ratione termini exercet. Ad hæc, terminus Syncategorematicus v.g. *aliquis*, est propriè terminus, quod exceptò nostro Arriaga nemo dialecticorum hæcenus negauit, at solum in consortio alterius saltem mente subiecti, potest prædicari, vt infra in loco constabit: igitur vnio propriè terminus erit; si quidem, vt vidimus, in consortio alterius prædicatur. Mox; vt aliquid terminus sit, opus non est vt nihil extra illud in propositione reperiatur: aliàs, contrà omniū sententiam, in hac propositione, *homo albus est animal*, homo, & animal dūtaxat essent termini, non verò simul cum homine particula, *albus*, quandoquidem ei tum homo, tum animal eminent quantumvis igitur extra vnionem propositionis sint prædicatum vt quod, & eius subiectum, quibus hinc atque inde clauditur, id minime obstat, quo minus termini rationem obtineat.

Quid? quod suppositionem omnes dialectici affectionem termini supponunt: at vnio pro identitate extremorum supponit, vt vel aduersarij fatentur; ea igitur terminus erit; quippe quæ affectionem eius propriam fortitur. Quid secundo? quod vnionem propositionis eius formam plerique aduersariorum affirmant, non est igitur à dignitate termini releganda. Sicut enim potiores partes syllogismi sunt tres eius termini, si de partibus simplicibus sermo sit, non vero de integris propositionibus, ita similiter potiores ac digniores partes propositionis, erunt termini quibus constat: forma autem propositionis, sicut & cuiusvis alterius rei dignissima ac potissima pars est: ea ergo & consequenter vnio propositionis eius terminus erit, si, vt dixi, plures aduersariorum principiis suis stare non recusent.

Quid tertio? quod, cum omnis propositio nostra, modò saltem sit simplex qualitas, necesse sit, concedere terminos eius extrinsecos, imo præter hos difficile & arduum sit, alios quibus intrinsece constitutatur, admittere, vt sequenti tractatu liquebit: at vnio non minus terminus extrinsecus est propositionis quam subiectum & prædicatum: ergo. Minor probatur, quia si terminus cum extremo coincidit, in quo aduersarij maxime nituntur, vnio siue apprehensio respondens huic voculæ, *est*, stricte extremum est, quandoquidem est extra propositionem siue indiuisibilem enunciationem, quæ ab ea non minus quam ab apprehensione subiecti & prædicati incipit, in quo sita est extremi ratio atque natura.

Adice, quod terminus teste Aristotele 1. prior.

& Damasceno c. 48. dialecticæ, est id in quod resoluitur propositio: siue quod resolutionem ac definitionem propositionis terminat, eique subremanet; eandem termini definitionem amplectuntur omnes Aristotelici, illamque præter alios optime explicat P. Philippus Dutrius, initio suæ manu ductionis ad logicam. Atqui propositio in apprehensionem vnionis resoluitur, & hæc resoluta propositione citra dubium superesse, ac permanere potest: cur enim, sicut ante hoc iudicium, homo est animal, vtriusque identitatem apprehendo tantum, & non affirmo, ita etiam destructo eo iudicio, talem apprehensionem conferuare nequeam, non aliter atque apprehensionem hominis aut animalis? Nec video, quo iure P. Fonseca oppositum asseruerit. Insuper id quod est primum & vltimum in quouis genere, terminus dici solet; vt certo certius: ast apprehensio vnionis est prima mentis operatio à secunda, ac tertia distincta, non minus quam apprehensio extremorum; ergo sicut hæc est terminus, ita & illa. Quæ ratio confirmatur inde, quod tertia siue vltima mentis operatio siue conclusio dici debeat terminus argumentationis; tum quia eam concludit, siue terminat; tum etiam quia ita loquitur cum aliis multis Cicero l. 1. ad Herennium his verbis; *conclusio est artificiosus terminus orationis*: similiter ergo prima mentis operatio cuiusmodi est simplex apprehensio vnionis huic voci, est, subiecta, dici debet terminus propositionis, nec non totius discursus. Denique hanc nostram de vnione sententiam tradit Cassiodorus in dialectica; his verbis; *terminos autem voco, verba, & nomina quibus propositio nectitur*. Vnio autem sola est verbum propositionis, eaque maxime proprie nedit, vnite: igitur iuxta hunc authorem est terminus, quamuis etiam nomina per eam deuincta termini rationem obtineant; Idipsum tenet Damascenus citato cap. 48. dialecticæ, inquit; *unaquæque autem propositio ex terminis componitur; unaquæque enim dictio, terminus propositionis est*. At quis neget verbum, est, siue copulam dictionem esse: erit igitur & terminus: Idem etiam sentiunt Boetius, Ioannes, Maior in summulis, & alij: &, quod caput est, Aristoteles nuper allegatus id insinuat. Ex Recentioribus in ea sententia est Compton. disp. 1. introd. sect. 3.

10

Præmitto tertio, casus etiam obliquos strictè terminos esse: quoniam prædicatum propositionis eius terminus est propria ratione: ast hi casus prædicantur in obliquo: propositionem ergò propriè & strictè terminant. Minor probatur: nam in hac propositione, Philippus est rex Hispaniæ, non prædicatur de Philippo præcisè quod sit rex: igitur aliquid vltius: igitur ea particula, *Hispaniæ*. Secundo, quia casus obliquus est extremum propositionis, vt in iamiam posita visitur: ergo & terminus. Tertio, quia non tantum subiectum & prædicatum vt quod, verum etiam quidquid subijcitur & prædicatur vt quo, verè terminus est; alias apprehensio subiecti & prædicati obiectiui non foret terminus, cum solum vt quod subijciatur, aut prædicetur, sicut solum vt quo cognoscitur, eiusque obiectum sit, id cui subijci, prædicari & cognosci vt quod conueniunt. Quarto; in his propositionibus, Philippus est rex Hispaniæ, Philippus est rex Iberiæ, Philippus est rex Hesperia, idem diuersis terminis explicatur; tota autem diuersitas ex parte solius obliqui casus sese habet: hic igitur termini rationem adipiscitur. Idem argumentis suaderi potest, aduerbia, coniunctiones, & alias eiusmodi particulas terminos esse.

Præmitto quarto, terminum propositionis alium esse extrinsecum, à quo propositio incipit, vel in quem definit, quin tamen constituatur, qualis est quæuis apprehensio simplex, iudicio præuia, aut ei superstes; alium intrinsecum, quo iudicium constat, tametsi indiuisibilis qualitas sit, vt sequenti tractatu enucleabitur. Sic elementum spirabile & aerium v. g. terminatur intrinsece per primam sui superficiem, partemve, aquæ incubantem; & per supremam, igni proximam & contiguam: eius vero termini extrinseci sunt elementa ignis & aquæ, quibus sursum deorsumque cingitur: præmitto quinto, vocem non significatiuam ex instituto, cuiusmodi est blitiri, proprie terminum esse, eo quod in hac propositione, blitiri est terminus, aliæque similis genij, subiectum sit; quam sententiam lib. 6. latius confirmare & explicare animus est. Præmitto vltimo, vt reliquæ propositionis partes strictè termini sint, subiectum tamen & prædicatum in recto strictissime terminos esse, ac multo magis quam vnionem: tum quia extrema continui pressius illud terminant, quam media vnio; tum etiam, quia Aristoteles 1. prior. id apertè insinuat, cui in vsu vocum ac terminorum maximè deferendum.

CAPVT II.

Aliquæ obiectiones aduersus doctrinam hætenus præmissam solvuntur.

Qvod præmissimus primo loco, vt est inter omnes constans, ita nullas aut certe nullius momenti difficultates patitur, Magis est dubiosum atque difficile, quod secundo loco præsupposuimus, eiusque contrarium, vt iam ante monitum, Hurta-
12
dus disp. 1. sum. sect. 1. Ariaga ibidem, & alij recentiores certatim tument. Quorum primum & potissimum argumentum est hoc: terminus est extremum; terminus ergo propositionis, extremum propositionis; vnio autem non est extremum propositionis, cum sit eius medium, atque illius interiaceat extrema, subiectum videlicet & prædicatum: fieri ergo nequit, vt ea propositionis terminus sit. Secundum eorum argumentum ita habet; si vnio esset terminus, syllogismus non tribus sed quatuor terminis constare oporteret: nam in hoc syllogismo admodum regis Darij pertinente, omnis homo est animal, Petrus est homo, ergo Petrus est animal, sunt omnium confessione tres termini, scilicet animal, Petrus, & homo, quorum primus extremum maius, alter extremum minus; tertius vero medium appellatur; at iuxta nos particula, *est*, in super rationem termini sortitur; ergo præter tres terminos, quartum assignari oportet. Consequens autem est absurdum, & contra omnes dialecticos; præsertim verò Aristotelem, qui nusquam syllogismus nisi tribus terminis cohibuit.

Tertium argumentum esto: terminus est id in quod resoluitur propositio; at in vnionem non resoluitur; vnio igitur non est terminus. Minor suadetur; resolui propositionem in vnionem est resoluta propositione eaque destructa, vnionem tamen permanere: quo pacto vt dixit Ouidius, lib. 15. metamorph.

Resolutaque tellus

*In liquidas rarefcit aqua; ternuatus in auras,
Aerque humor abit; dempro quoq; pondere rursus,
In superos aer tenuissimus emicat ignes*

At